

вжлка — на своя изедник? Нима има право козата да казва, че шипката е зла, само защото бодее, лесицата — че заека бяга и т. н. Ние можем да зададем безброй такива въпроси за живота на всички създания?

Ако си спомним приказката за гората, можем с по-голяма ясност да схванем, че в природата нашето добро не се признава. Та и ние не го признаваме, само се мъчим да приучим другите на него. Там брат одуши брата. Така е и по нас. Но как да се прави на друг добро, когато това ще донесе нам непоправимо зло? Така се случва почти винаги в природата и в нашия живот. За това се сжрдят хората един на друг.

Ако вземем дори нашите, човешки, Богове — и те не могат в едно и също време да направят на много хора добро. Лето е. Суша е отдавна. Както винаги по въжршитба. Един селянин е вече привжршил и иска да си преоре угарите. В това време сжседа му още има да въжрше. Ако в това време Бог с гръм извести от небето, че иде джжд, едина ще вика: „Дай Боже! а другия: „Почакай, Боже!“ — Кому добро да стори?

Ако твореца чуваше молитвите на биволите, требваше всеки ден да ржми ситен джждец. Ако слушаше козите, не щеше да вали нивга држжд. А това ни навежда на мисълта, че природното добро и зло не ще са добро и зло по отношение ни на родовете, ни на видовете, ни на индивидите от земния свят. Вярно е, че всеко създание и всяко време има своя етика, но тя не може да бжде етика на природата. Че етиката на всяка твар или видове от твари е оценка на действията направена от тяхните разбираня за своя и чужди живот, че етиката на едно време е етика до време, а етиката на природата е до века.

От край време хората имат етика за живота имат я и днес. Но винаги е била все „хорска етика“. А нам ни интересува тук висшата етика на земния живот, в чието издирване не се приема като вещо лице човешкото сжрдце.

Гжрците вземат като изходна точка на своята етика факта на естественото стремление и дейността, чиято цел е постигане на висшето благо. Но като не могат да се откъснат от своето човешко съществуване, като не могат да се отрекат от мъдростта на своето човешко сжрдце, като не могат да видят света зад грамадния ржст на човека, — етиканим се привржща в учение за човешките добродетели: — и описва отделните страни на съвъжршения човек.

А това е човешка етика!